

Генеральна прокуратура України організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури з метою забезпечення ефективного виконання функцій прокуратури. На правах структурного підрозділу, у Генеральній прокуратурі України утворюється Спеціалізована антикорупційна прокуратура, на яку покладаються такі функції:

- 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування, яке здійснюється Національним антикорупційним бюро України;
- 2) підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях;
- 3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених Законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями.

Важливо також відмітити, що: з метою реалізації своїх функцій прокуратура здійснює міжнародне співробітництво, на прокуратуру не можуть покладатися функції, не передбачені Конституцією України; функції прокуратури України здійснюються виключно прокурорами і делегування та привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається; здійснюючи функції прокуратури, прокурор є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску, втручання.

Література:

1. Закон України «Про прокуратуру» 2014р. / ВВР, 2015, № 2-3. / zakon4.rada.gov.ua.

СУТНІСТЬ ПРИНЦИПУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ АДВОКАТА ТА ПРИНЦИПУ ДОМІНАНТНОСТІ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА У ВІДНОСИНАХ АДВОКАТА З СУДОМ

Заборовський В. В.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Визначальним актом, на який покладена основна увага в регулюванні діяльності адвоката в суді є Правила адвокатської етики [1]. Даними Правилами встановлюються певні принципи, яких повинен дотримуватися адвокат у відносинах з судом та іншими учасниками судового провадження.

Одними з основних принципів, яких повинен неухильно дотримуватися адвокат у процесі своєї професійної діяльності є принцип незалежності адвоката та принцип домінантності інтересів клієнта у відносинах адвоката з судом. В даному випадку законодавець здійснює розкриття вказаних принципів у їх взаємозв'язку. Так, відповідно до ст. 44 Правил адвокатської етики дотримуючись принципу законності, адвокат водночас має бути наполегливим і принциповим у відстоюванні інтересів клієнта в суді, не поступатися своєю незалежністю у захисті й представництві прав та інтересів клієнта з метою не погіршити стосунків з суддями; у випадку вчинення судом тиску на адвоката – не йти на комп-

роміси, які суперечать охоронюваним законом інтересам клієнта; послідовно дотримуватися принципу домінантності інтересів клієнта перед всіма іншими інтересами й міркуваннями, що пов'язані з відносинами адвоката з судом. Також адвокат не повинен полишати без уваги порушення закону, нетактовне і зневажливе ставлення суду та інших учасників процесу до його клієнта, його самого або адвокатури в цілому і повинен реагувати на відповідні дії у формах, передбачених чинним законодавством та/або актами Національної асоціації адвокатів України.

Принцип незалежності отримав ще своє відображення і в ст. 6 Правил адвокатської етики, де окрім вищевказаних вимог, адвокату зокрема забороняється займатися іншою діяльністю, яка ставила б його в будь-яку залежність від інших осіб чи підпорядкувала б його вказівкам або правилам, які можуть увійти в суперечність з нормами чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність і цими Правилами, або можуть іншим чином перешкоджати вільно й незалежно здійсненню ним адвокатської діяльності.

Необхідно звернути увагу й на те, що правове регулювання вказаного принципу в повній мірі відповідає положенням Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства [2], в п. 2.1.1 якого зазначено, що завдання, які виконуються адвокатом у процесі професійної діяльності, вимагають його абсолютної незалежності і відсутності будь-якого впливу на нього, пов'язаного, в першу чергу, з його особистою заінтересованістю або з тиском зовні. Незалежне становище адвоката сприяє зміцненню в суспільстві довіри до процедур правосуддя і неупередженості суддів. Таким чином, адвокату необхідно уникати будь-яких ущемлень власної незалежності і не поступатися принципами обов'язку заради інтересів клієнта, суду або інших осіб. Також з метою дотримання принципу домінантності інтересів клієнта, п. 4.3 вказаного Кодексу зазначено, що при додержанні належної поваги до суду, адвокат зобов'язаний захищати інтереси клієнта сумлінно і з максимальною для нього вигодою, проте, не виходячи за передбачені законодавством межі.

Вищевказані норми відповідають і положенням п. 3 Правил Міжнародного кодексу етики (в редакції 1988 року), що затверджені Міжнародною асоціацією юристів [3] (юристи повинні зберігати незалежність при виконанні свого професійного обов'язку. Юристи, що займаються практикою у своїх власних інтересах або, коли це дозволено, у складі партнерства, не повинні здійснювати будь-яку іншу ділову діяльність або будь-яке інше заняття, якщо через це вони можуть перестати бути незалежними) та ст. 6 Кодексу професійної поведінки адвокатів, який було затверджено Резолюцією ICC-ASP/4/Res. 1, прийнятою на 3-му пленарному засіданні 02 грудня 2005 року Асамблеєю держав-учасників Римського статуту Міжнародного кримінального суду [4] (адвокат діє гідно, незалежно і вільно. Адвокат не повинен допускати, щоб його незалежність, чесність або свобода були скомпрометовані в результаті зовнішньої дії; робити що-небудь, що може привести до будь-якого розумного висновку про те, що його незалежність була скомпрометована).

Дотримання вищевказаних норм, що спрямовані на забезпечення незалежності адвоката є необхідною умовою для здійсненні його професійної діяльності. Потреба в дотриманні цього принципу полягає в тому, що як зазначає д.ю.н.

С. О. Деханов «незалежність адвокатури потрібна перш за все для підтримки довіри до правосуддя» [5, с. 37].

В даному випадку потрібно погодитися з твердженням відомого іспанського адвоката, экс-президента Ради Колегій адвокатів та Юридичних товариств Європейського Співтовариства Раймона Муллерата, який зазначає, що «адвокати повинні показати, що дотримання норм професійної етики та дотримання принципу незалежності – це не просто спосіб збереження корпоративних привілеїв, але спосіб забезпечення реального захисту прав клієнта, вільного суспільства і верховенства закону» [6].

Якщо проаналізувати норми нових Правил адвокатської етики (ст. 44) і попередніх (ст. 54), то слід погодитися з П. Матвеевим [7, с. 122], який зазначає, що із вказаної ст. 44 виключене положення, яке було в попередніх Правилах, а саме про те, що адвокат не повинен приймати доручення на ведення в суді справи клієнта, направленою до нього суддею, який братиме участь у судовому розгляді цієї справи.

Незрозуміло з яких позицій виходив законодавець, не включивши дану норму до діючих Правил адвокатської етики, оскільки вона чітко забороняла виконувати адвокатом функції посередників між суддею та клієнтом. Слід відмітити й те, що подібна норма приписана й законодавстві інших країн. Так, як зазначає Т. В. Варфоломеева «в Республіці Узбекистан, наприклад, діє норма, яка забороняє залучати клієнтів будь-якими недостойними способами, до яких віднесено використання особистих та службових зв'язків з працівниками правоохоронних органів для отримання клієнтів, пропонування клієнту своєї допомоги замість обраного ним адвоката, обіцяти клієнту досягнення позитивного рішення у справі тощо. Аналогічні заборони, а також неприпустимість користуватися послугами посередників передбачені у Правилах професійної етики адвоката Республіки Білорусь» [8, с. 8].

Досліджуючи питання про принцип домінантності інтересів клієнта у відносинах адвоката з судом, заслуговує а увагу думка Н. М. Таваркіладзе, яка зазначає, що «оскільки не всі інтереси клієнта (підозрюваного, обвинуваченого, підсудного) опосередковані законом та закріплені в його суб'єктивних правах, виникає питання, чи поширюється принцип домінування на усі інтереси клієнта чи тільки на законні?» [9, с. 10].

Здійснюючи свою професійну діяльність адвокат повинен врахувати те, що «до тих пір, поки істину не встановлено й не закріплено в судовому рішенні чи вироку, неможливо визначити, правомірний інтерес підзахисного чи ні. До моменту постановлення рішення адвокат зобов'язаний керуватися презумпцією законності інтересів підзахисного» [10, с. 54]. Заслуговує на увагу і думку Ю. І. Стетюцького, який зазначає, що «прагнення обвинуваченого захищатися від обвинувачення (його матеріальний інтерес) завжди є законним; незаконними можуть бути ті чи інші способи захисту» [11, с. 249].

Висновки. Виходячи з вказаного можна дійти до висновку, що дотримуючись принципу домінантності інтересів клієнта у відносинах адвоката з судом, адвокат повинен врахувати, що інтереси клієнта знаходяться поза його контролем. В той час як способи захисту, які повинні використовуватися адвокатом для досягнення сприятливого результату для клієнта, вибираються ним самим, а тому апіорі повинні бути законними. Принцип незалежності адвоката у його відносинах із судом

забезпечується насамперед недержавним характером формування адвокатури в якості самоврядного інституту, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури.

Література:

1. Правила адвокатської етики, затвержені Установчим З'їздом адвокатів України від 17 листопада 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>.

2. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_343.

3. International Code of Ethics adopted by the International Bar Association in 1956, as amended in 1988 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx.

4. Кодекс професійної поведінки адвокатів, який було затверджено Резолюцією ICC-ASP / 4 / Res. 1, прийнятою на 3-му пленарному засіданні 02 грудня 2005 року Асамблеєю держав-учасників Римського статуту Міжнародного кримінального суду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/BD397ECF-8CA8-44EF-92C6AB4BEED55BE2/140125/ICCASP432Res1_Russian.pdf.

5. Деханов С.А. Адвокатура в Западной Европе: опыт и современное состояние : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Судебная деятельность ; прокурорская деятельность ; правозащитная и правоохранительная деятельность» / С.А. Деханов. – М., 2010. – 52 с.

6. Муллерат Л. Независимость – основной принцип юридической этики / Л. Муллерат // Адвокат. – 1996. – № 11. [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1132077>.

7. Матвеев П. Порівняльний аналіз Правил адвокатської етики / П. Матвеев // Юридичний журнал. – 2013. – № 3. – С. 120–122.

8. Варфоломеева Т.В. Впровадження міжнародних правил адвокатської етики в Україні / Т.В. Варфоломеева // Вісник Академії адвокатури України. – 2009. – № 1. – С. 7–20.

9. Таваркіладзе Н.М. Етичні основи діяльності адвоката-захисника : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судострій, прокуратура та адвокатура» / Н.М. Таваркіладзе. – О., 2003. – 20 с.

10. Бакаянова Н.М. Этические принципы адвокатуры в Украине : монография / Н.М. Бакаянова. – Одесса : Юрид. л-ра, 2005. – 152 с.

11. Стецовский Ю.И. Советская адвокатура : учеб. пособие / Ю.И. Стецовский. – М. : Высшая школа, 1989. – 304 с.